

Marek Stokłosa

Nowy periodyk kanonistyczny "Forum Canonicum"

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 51/1-2, 229-233

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. MAREK STOKŁOSA SCJ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

**NOWY PERIODYK KANONISTYCZNY
*FORUM CANONICUM***

Pod koniec 2006 roku, w literaturze kanonistycznej ukazał się nowy periodyk naukowy, zatytułowany „Forum Canonicum”, wydawany przez Wyższy Instytut Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Portugalskiego. Instytut ten został erygowany dnia 21 grudnia 2004 roku dekretem Kongregacji Wychowania Katolickiego i jest jedynym ośrodkiem naukowym w Portugalii, kształcącym duchownych i świeckich z zakresu prawa kanonicznego. Instytut ma prawo nadawania stopnia naukowego licencjata w tej dziedzinie nauki.

Zespół redakcyjny czasopisma „Forum Canonicum” postawił sobie za cel publikowanie dokumentów i rezultatów badań naukowych z prawa kanonicznego i kościelnego prawa publicznego z Portugalii, jak również autorów zagranicznych. Nowy periodyk ma być wydawany semestralnie, a publikacje w nim zawarte będą podzielone na następujące działy: *Editorial* – traktowany jako słowo wstępne redakcji; *Studia* – dział obejmujący artykuły; *Commentarium* – z komentarzami naukowymi znaczących dokumentów kościelnych oraz relacji państwo-kościół; *Documenta* – zawierający publikacje ważniejszych dokumentów kościelnym i wypowiedzi papieży oraz biskupów; *Forum* – z rozprawami nie będącymi artykułami, syntetycznie omawiającymi kwestie szczegółowe prawa kanonicznego; *Historicum* – dział przeznaczony do publikowania opracowań historii prawa; *Jurisprudentia* – przedstawiający praktykę sądów i trybunałów kościelnych; *Bibliotheca Iuridica* – obejmujący publikacje recenzji oraz katalogi, książek i czasopism nadesłanych do redakcji oraz *Notitiae* – z krótkimi informacjami o działalności Instytutu Prawa Kanonicznego.

Do tej pory ukazały się już dwa tomy „Forum Canonicum”: pierwszy pod koniec 2006 roku – jako numer podwójny, obejmujący dwa semestry 2006 roku oraz drugi – w lipcu 2007 roku. Trzeci tom, jak wynika ze strony internetowej Instytutu, został już oddany do druku.

W dziale *Studia*, prawie 300-stronnicowego numeru pierwszego „Forum Canonicum”, zamieszczono pięć artykułów. Kardynał José Saraiva Martins, pre-

fekt Kongregacji ds. Świętych, w artykule «*A Europa do Futuro no Pensamento de João Paulo II*», podejmuje głęboką refleksję nad sytuacją starego kontynentu w procesie jego zjednoczenia, w świetle wypowiedzi Jana Pawła II. Jak zauważył autor, papież Polak już od pierwszego dnia swojego pontyfikatu, w ponad 700 wystąpieniach nawoływał do refleksji nad duchowym dziedzictwem Europy i jej przyszłością. Zbiór wypowiedzi Ojca Świętego na temat Europy, pt. *Profezia per l'Europa*, z lat 1978-1999, liczący ponad tysiąc stron i zawierający 669 tekstów, został wydany we Włoszech. Należy nadmienić, że sprawom Europy za pontyfikatu Jana Pawła II były poświęcone dwa nadzwyczajne posiedzenia Synodu Biskupów. Pierwszy taki Synod odbył się w 1991, krótko po usunięciu żelaznej kurtyny i odzyskaniu wolności przez narody europejskie, pozostające dotychczas pod reżimem komunistycznym. Drugi został zwołany w 1999 roku, w związku z perspektywą integracji europejskiej. Ukoronowaniem pasji polskiego papieża na rzecz jedności europejskiej, jak zauważył w artykule autor, była posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa*, opublikowana 28 czerwca 2003 roku. Zaangażowanie Jana Pawła II na rzecz pokoju i jedności w Europie zostało dostrzeżone przez radę miasta Akwizgranu (Niemcy), która 24 marca 2004 roku przyznała papieżowi międzynarodową nagrodę Karola Wielkiego.

Autorem drugiego artykułu «*Aspetti giuridici del Sinodo dei Vescovi – quattro decenni di sviluppo istituzionale*», jest arcybiskup Budapesztu, kardynał Peter Erdő. Tekst ten jest syntezą wystąpienia Prymasa Węgier podczas uroczystych obchodów 40. rocznicy ustanowienia Synodu Biskupów z 8 października 2005 roku – w trakcie trwania XI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego tejże instytucji. Synod Biskupów został ustanowiony na krótko przez zakończeniem Soboru Watykańskiego II, przez papieża Pawła VI listem apostolskim *Motu proprio Apostolica sollicitudo*, ogłoszonym 15 września 1965 roku. W oparciu o powyższy dokument papieski i kolejne wydania *Ordo Synodi Episcoporum*, a także na podstawie KPK z 1983 roku, autor artykułu dość wnikliwie wyjaśnia naturę i funkcjonowanie tej instytucji Kościoła katolickiego. Synod Biskupów nie jest organem ustawodawczym, lecz doradczym, wspierającym papieża w wypełnianiu jego misji. Nie ulega wątpliwości, że Synody Biskupów, zwłaszcza jego dyskusje, które odzwierciedlają problemy, doświadczenia kościołów lokalnych oraz posynodalna adhortacja apostolska, którą papież wydaje po każdym Synodzie, mają ogromne znaczenie dla działalności i misji Kościoła we współczesnym świecie.

«*Análise da Instrução Dignitas Connubii*» to kolejny artykuł, którego autorem jest Juan José García Faílde, emerytowany dziekan Trybunału Rotalnego Nuncjatury Apostolskiej w Madrycie. Autor w swoim opracowaniu poddaje szczegółowej analizie instrukcję *Dignitas Connubii*, wydaną przez Papieską Radę ds. Testów Prawnych i zatwierdzoną dnia 8 listopada 2004 roku przez papieża Jana

Pawła II. Omawiając poszczególne etapy kanonicznego procesu małżeńskiego, autor zwrócił szczególną uwagę, m.in. na kwestie związane z właściwością sądów, rolą adwokatów, zbieraniem dowodów, decyzją sędziego, podważeniem wyroku, apelacją oraz procesem opartym na dokumentach.

Kolejny artykuł autorstwa José Ignacio Alonso Péreza, zatytułowany «*Cánone 368 do CDC: o primeiro exemplo da uma administração apostólica pessoal estavelmente erigida na Igreja*», przedstawia historię oraz specyfikę erygowanej 25 grudnia 2001 roku przez Jana Pawła II – pierwszej w kościele katolickim – personalnej administratury apostolskiej na terenie diecezji Campos, bezpośrednio podlegającej Stolicy Apostolskiej. Administraturze tej powierzono opiekę duszpasterską nad wiernymi związanymi z liturgią trydencką. Autor artykułu omawia formę jurysdykcyjną nowej rzeczywistości eklezjalnej, której pozwolono na odprawianie Eucharystii i Liturgii Godzin według przepisów ustanowionych przez papieża Piusa V, z poprawkami wprowadzonymi przez jego następców.

W ostatnim artykule «*La tutela e valorizzazione del patrimonio monumentale e architettonico della Chiesa Portoghese nella recente normativa ordinaria e concordataria*», Fabio Vecchi przedstawia status prawny kościelnych dóbr kultury w świetle Portugalskiej Konstytucji, Konkordatu z 28 maja 2004 roku oraz ustawy państwowej z 8 września 2001, dotyczącej narodowego dziedzictwa kulturalnego.

W *Commentarium*, tj. w drugim dziale pierwszego tomu „Forum Canonicum”, znajdujemy dwa krótkie opracowania. Pierwsze, zatytułowane «*A igualdade conjugal no Codex Iuris Canonici*», omawia zasadę równouprawnienia małżonków przy zawieraniu sakramentu małżeństwa. W drugim natomiast – «*A Concordata 2004: comentário ao art. 4.º*» – autor ustosunkowuje się do zapisu art. 4 Konkordatu między Portugalią a Stolicą Apostolską w kwestii pomocy misjom.

W dziale *Documenta* pierwszego tomu periodyku, zamieszczono wystąpienie papieża Benedykta XVI z 28 stycznia 2006 roku, wygłoszone podczas tradycyjnej audiencji z okazji inauguracji nowego roku działalności sądowniczej Trybunału Roty Rzymskiej oraz homilię Patriarchy Lizbony, wygłoszoną 26 stycznia 2006 z okazji rozpoczęcia roku sądownictwa w Portugalii.

W części określonej słowem *Forum* zamieszczone zostało opracowanie «*Como se inicia uma Causa de Beatificação*», które analizuje normy regulujące przeprowadzenie diecezjalnego etapu procesu beatyfikacyjnego, w świetle konstytucji apostolskiej *Divinus Perfectionis Magister* z 1983 roku.

W kolejnym dziale zatytułowanym *Historicum* omówiono dekret ministerstwa sprawiedliwości Królestwa Portugalii z 1834 roku, dotyczący kasaty zakonów przez liberalny rząd portugalski.

W drugim tomie „Forum Canonicum”, datowanym na styczeń-czerwiec 2007, w dziale *Studia*, umieszczono cztery artykuły. W pierwszym – «*El error y el dolo*

en el matrimonio canónico» – autor Lurdes Ruano Espina zapoznaje czytelnika z błędem co do istotnych przymiotów osoby i sakramentalności małżeństwa, w świetle KPK z 1983 roku oraz aktualnej praktyki sądowej. Natomiast Angelo Vincenzo Zani, podsekretarz Kongregacji Wychowania Katolickiego, w artykule *«Le università in Europa: il „Processo di Bologna” e lo spazio comune europeo»* ukazuje założenia, cele restrukturyzacji i harmonizacji systemów szkolnictwa wyższego w krajach europejskich, realizowanej w myśl Deklaracji Bolońskiej, podpisanej 19 czerwca 1999 przez ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe w 29 krajach europejskich. Przedstawia on także stanowisko Stolicy Apostolskiej w tym zakresie, która formalnie w 2003 roku przyłączyła się do realizacji przyjętych postanowień deklaracji. Pozostałe dwa artykuły drugiego tomu „Forum Canonicum” to: *«La protection de la vérité dans les discours de le Pape Jean-Paul II à la Rote Romaine (1979-2005)»* i *«O Ensino do Direito Canónico em Portugal»*, autorstwa Dominique Le Tourneau i Eurico Dias Nogueiry.

Artykuł *«A instrução Dignitas Connubii e o cân. 34 do Código de Direito Canónico»* do jedyny artykuł sekcji *Commentarium*, ukazujący instrukcję *Dignitas Connubii* w rozumieniu kan. 34 KPK z 1983 roku.

W dziale *Documenta* zamieszczone zostało przemówienie papieża Benedykta XVI, wygłoszone 9 grudnia 2006 roku do uczestników sympozjum naukowego organizowanego przez Stowarzyszenie Włoskich Prawników Katolickich oraz homilię Patriarchy Lizbony z okazji rozpoczęcia nowego roku sądowiczego w Portugalii. Trzecim ważnym dokumentem opublikowanym w tej części periodyku jest nowy statut Sanktuarium w Fatimie, opracowany przez Konferencję Episkopatu Portugalii i zatwierdzony 13 września 2006 przez Stolicę Apostolską. Do dokumentu – w formie aneksu – dołączony został komentarz nowej sytuacji prawnej sanktuarium, autorstwa ks. prof. Manuela Saturino da Costa Gomesa, dyrektora Instytutu Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Portugalskiego.

Forum to kolejny dział czasopisma, zawierający dwa artykuły. W pierwszym – *«Padrinhos de baptismo: história, actualidade e desafios»* – Abel Braga Arantes de Faria omawia figurę rodziców chrzestnych w aspekcie historycznym i prawnym. W drugim natomiast artykule – *«Os Bispos Eméritos»* – João Alves, prezentuje status biskupa emeryta w świetle dokumentów posoborowych.

W części poświęconej kwestiom historycznym, zamieszczone zostało krótkie opracowanie, dotyczące portugalskich synodów diecezjalnych. W dziale *Jurisprudentia* omówione natomiast zostały wyroki Sądu Najwyższego Portugalii, wydane w 2003 roku w kwestiach związanych pośrednio czy bezpośrednio z prawem kościelnym, takich jak: osobowości prawnej organizacji kościelnych, miejsc kultu czy kwestii spornych związanych między kościelnymi osobami prawnymi.

Należy pogratulować Wyższemu Instytutowi Prawa Kanonicznego Katolickie-

go Uniwersytetu Portugalskiego wydawania własnego periodyku naukowego. Z przedstawionej wyżej krótkiej recenzji dwóch pierwszych numerów „Forum Canonicum” wynika jednoznacznie, że poruszane kwestie nie dotyczą tylko prawa kanonicznego, ale również wychodzą poza ramy kanonistyki i obejmują także inne zagadnienia, między innymi publicznego prawa kościelnego. Należy podkreślić, że Instytut nie tylko wzbogacił światową kanonistykę o nowe czasopismo naukowe, ale przez jego wydawanie, zaznacza swoją obecność w jej uprawianiu.